

El futur de les Aules-Taller -amb la implantació de la LOGSE-

Integració i atenció a la diversitat: la LOGSE

El reconeixement i l'acceptació de la diversitat social, cultural, de capacitats, interessos i ritmes d'aprenentatge dels alumnes, és un dels pilars en què s'inspira la reforma.

El fet que la LOGSE hagi incorporat, entre els seus objectius primers, l'atenció d'aquesta diferència des de l'interior de les estructures educatives normalitzades obre perspectives que permetran incorporar al sistema educatiu una part important d'adolescents i joves que fins ara es trobaven despenjats del sistema educatiu reglat.

Des d'aquesta perspectiva comprensiva del nou sistema, es preveu que la mateixa institució escolar oferirà tempestivament els recursos que els nois i noies amb necessitats educatives especials necessiten, a través d'adaptacions o diversificacions curriculars, crèdits variables, tutories.... que facin que puguin restar integrats de forma positiva en el sistema reglat.

Els límits del sistema

Tot i això, pretendre que aquesta voluntat d'atendre la totalitat de les necessitats educatives des de les estructures del sistema educatiu i que es materialitzi sempre dins del marc escolar ordinari pot ser inviable amb alguns nois i joves que presentin greus problemes.

La mateixa LOGSE, a més de contemplar el fet que algunes d'aquestes necessitats obligaran a crear serveis especialitzats dintre els centres, reconeix que n'hi hauran que no podran ser ateses dins els centres ordinaris ja que demanen una resposta diferencial que recollirà l'àmbit de l'educació especial.

Dins del concepte de necessitats educatives especials s'engloben una sèrie de situacions personals, des de les de caràcter temporal a les més permanents, que poden requerir actuacions i serveis molt específics.

Pensem que quan parlem de necessitats educatives especials cal recollir les de nois i noies amb problemàtica psico-social seriosa.

Es tracta d'alumnes que tenen unes dificultats especials d'integració social derivades de la seva situació de risc social i que es tradueixen en un rebuig cap a les institucions, manca de límits, no acceptació de normes socials.... que en alguns casos fan inviable la seva integració dins el marc escolar.

La integració: Un objectiu o un mitjà?

En aquells casos en què la inadaptació social és el que caracteritza la problemàtica dels joves, ens hem de plantejar fins a on pot arribar l'empenta integradora que a vegades marca la LOGSE.

En algunes situacions, les integracions físiques no han evitat les marginacions reals d'alguns alumnes. Fins i tot, en alguns casos un excés de comprensivitat pot tenir efectes contraris doncs, en intentar igualar el que és impossible, s'acaba produint més desigualtat (frustració, aïllament, rebuig...) Potser cal preguntar-se si no s'està sobrevalorant la integració física i temporal, en el mateix espai i en el mateix temps, com a únic i inamovible **mitjà** per educar de manera integradora.

Així, el principi d'integració que ha de regular qualsevol intervenció educativa, ja sigui dins dels centres ordinaris com en els especials, es converteix en l'**objectiu** prioritari de l'atenció educativa que han de rebre aquest nois i noies.

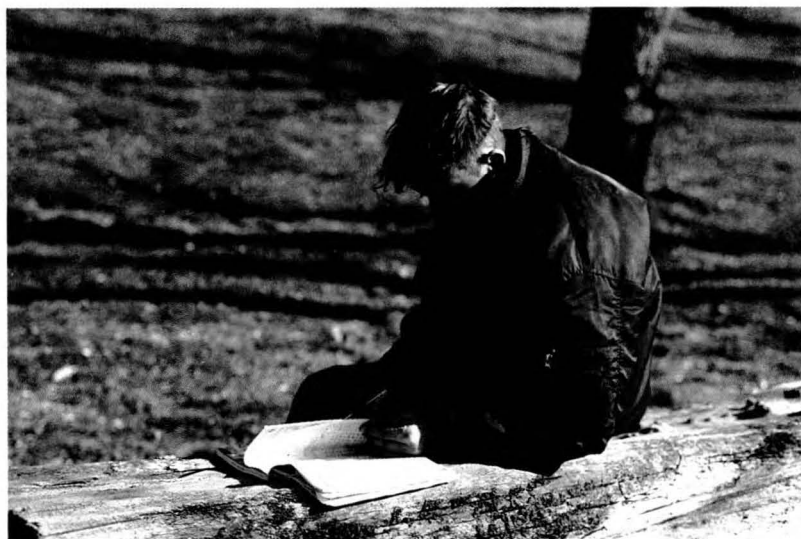
Les Aules-Taller

Dintre de les respostes educatives que necessiten aquests alumnes es pot aprofitar l'existència d'uns recursos que, des de fa temps i amb una provada competència educativa, estan atenent aquesta població d'adolescents i joves.

Les Aules-Taller: un Projecte educatiu vàlid per adaptar l'ESO

Les Aules-Taller, pel Projecte educatiu que ofereixen (objectius, metodologia, activitats...) poden ser un instrument vàlid que ajudi a fer que els objectius que es marca la LOGSE es vagin assolint. Ja sigui recuperant en un moment de la seva història joves que després de rebre una atenció específica als seus problemes d'inadaptació social es podran reincorporar a les aules ordinàries o bé atenent els que quedaran al marge, per tal que tinguin també l'oportunitat de continuar el seu procés formatiu, que la llei assenyala com un dret per a tothom.

Caldria veure la manera d'incorporar les Aules Tallers al sistema educatiu per tal d'aprofitar-les com un recurs que permeti atendre les necessitats educatives dels nois amb problemàtiques psico-socials greus i alhora que garanteixi tant com sigui possible el principi d'integració. Es van apuntant tres vies diferents:

Aula-taller
Martí Codolar

Tres camins de futur

1. Aules annexes a Centres d'ESO

Potser la via més adequada per incorporar aquests recursos dins del sistema educatiu seria reconvertir-les en aules annexes de Centres D'ESO.

De fet, ja hi ha una estreta col·laboració entre les Aules-Taller i els Centres d'Ensenyament i EAPs de la zona. Moltes derivacions provenen directament dels EAPs i els tutors de les escoles; també els inspectors de zona poden fer excepcions per permetre que nois en edat escolar assisteixin a un recurs formatiu alternatiu fora de l'escola, sempre i quan sigui inviable mantenir-lo a l'escola ordinària.

En aquestes aules es podrien oferir les adaptacions curriculars, ratios educador-nois i els recursos especialitzats adequats a les necessitats educatives especials que presenten aquests adolescents i joves, sempre i quan el centre ordinari no pugui oferir-los de manera òptima.

Els nois i noies estarien dintre del sistema educatiu i rebrien l'atenció adequada a la seva situació, i així es faria compatible el principi d'integració amb el de l'atenció a la diversitat ja que dintre d'aquestes aules es podria donar un grau d'adaptació i elasticitat més gran.

Serien els centres escolars els que valorarien l'utilització d'aquests serveis i es coordinarien contínuament amb l'aula annexa per a totes les intervencions i valoracions educatives que es duguin a terme.

Caldria definir uns mecanismes adequats de valoració del cas que garantissin que no es prenguin decisions arbitràries des de les escoles, sinó que hi participin a més del tutors, els professionals competents (EAPs, psicòleg,

**Es podrien aprofitar els
recursos específics de les
aules-taller com a centres
col.laboradors de les
escoles**

orientador...), així com els pares i l'alumne.

A més, caldrà tenir sempre present el tractament integrador de tota intervenció educativa, que regula en tot moment les actuacions que es facin pels principis de normalització.

Així, l'assistència a una aula annexa tindrà caràcter temporal i es faran revisions periòdiques amb l'objectiu d'avaluar amb continuïtat els avenços dels alumnes per tal d'optimitzar el grau d'integració que poden assumir amb l'objectiu sempre present de retornar-los el més aviat millor al centre ordinari.

2. L'àmbit de l'educació especial

La LOGSE assenta les bases de l'educació especial, destinada a atendre els alumnes amb necessitats educatives especials que no puguin ser atesos en centres ordinaris. La definició que en fa podria englobar dins d'aquest àmbit els adolescents i joves amb dificultats d'adaptació social greu.

Caldrà també en aquest cas garantir una adequada valoració de les necessitats, uns criteris clars de diagnòstic i una avaluació continuada per tal de respectar el caràcter temporal de les intervencions. Així també l'educació especial es regularia pel principi de normalització que marca la LOGSE.

Permeteu-me, abans de continuar, un matís semàntic que se'm suscita. L'educació *especial*, per l'adjectiu que la defineix i per un bagatge històric difícil de superar, evoca connotacions de segregació i desigualtat que la filosofia que inspira la reforma vol desterrar.

Per això seria bo que el canvi que s'ha fet sobre la manera d'entendre aquest àmbit de l'educació anés acompanyat també d'un canvi del terme que l'ha de denominar. Potser el terme *d'educació especialitzada* s'acostaria més a aquesta nova concepció de l'educació que ha de respondre a necessitats educatives especials de manera específica, quan sigui possible, dintre de l'aula escolar ordinària i quan no, en un marc més adequat a aquestes necessitats.

3. Crèdits variables, activitats compensatòries...

En últim terme també es podrien aprofitar els recursos específics de les aules-taller (tallers equipats, programacions d'àrees tècniques...), per oferir als centres escolars la possibilitat de fer crèdits variables optatius, i també diverses activitats compensatòries encaminades a reforçar l'acció del sistema educatiu, tot contemplant les aules-tallers com a centres col.laboradors de les escoles.

Conclusions: reptes d'una renovació

1. Entre la utopia i el realisme...

Quan parlem de persones, parlem de processos vitals molt complexos, de molts factors personals, familiars i socials que interactuen... Amb una complexitat molt difícil, a vegades, d'entendre i atendre, fins i tot des de recursos i professionals especialitzats amb aquestes problemàtiques.

Després de quasi 15 anys d'experiència amb aquests joves, intentant d'adaptar-nos a les seves necessitats des d'un marc més flexible que l'escola, hem vist que hi ha joves que no poden trobar un espai adequat a ells ni tan sols en els nostres centres. Reconèixer això, no és un exercici de modèstia sinó de realisme, un exercici que caldria fer també des del sistema educatiu per suplir el desajustament que sovint trobem entre el discurs teòric i el pràctic.

2. La Integració: un objectiu de tots...

Des de les Aules Taller hi ha una ferma voluntat de respectar els principis d'integració i d'atenció a la diversitat. Per això seria bo obrir un diàleg amb el Departament d'Ensenyament per mirar d'adequar-les al marc legal actual. Per tal de fer compatibles aquests principis en alguns casos, entre els quals trobarem els de joves amb problemes greus d'inadaptació social, caldrà una intervenció educativa especialitzada que, a vegades, no es podrà donar dins del marc escolar ordinari.

De fet, des de les Aules-Taller, l'objectiu principal que es vol aconseguir amb els joves que presenten problemàtica d'inadaptació social que hi assisteixen és la **inserció social**, la integració del jove en el seu entorn (formació, feina, relacions personals...). El problema consistirà en determinar quin tipus de necessitats requeriran recursos especialitzats i com garantir una intervenció adequada i una avaluació continuada que permeti reincorporar-los a l'escola ordinària quan sigui possible.

3. Una renovació sempre oberta...

La LOGSE planteja una renovació educativa que vol donar cabuda a tots els nois i joves dintre del sistema educatiu i contempla la flexibilitat i l'adaptació dintre del sistema com a mitjans per aconseguir-ho. Serà, a la fi, la idiosincràsia de cada noi allò que definirà les intervencions educatives que es facin. Cal preguntar-se, però, on s'està posant el fre a aquesta renovació. Moltes vegades, els que estem desitjant que s'aconsegueixi, el trobem dintre del propi sistema. Cal, per ser fidel a aquest repte, no solament ser flexibles dintre del sistema, sinó flexibilitzar-lo tan com calgui per donar cabuda a tots els nois i joves, sigui quina sigui la seva situació.■

M. Mar Muro i Gomez

Pedagoga i psicòloga. Coordinadora de l'Aula-Taller Martí Codolar